

پیش بینی تاب‌آوری خانواده مبتنی بر الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با میانجیگری تمایز یافتگی

دانشجوی دکتری، مشاوره، واحد تهران مرکزس، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
استادیار، گروه روانشناسی و کودکان استثنایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
دانشیار، گروه علوم رفتاری، پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی، سازمان سمت، ایران
استادیار، گروه روانشناسی و کودکان استثنایی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

حسینعلی احسانی ^{id}

منصوره شهرباری احمدی* ^{id}

مهدی زارع بهرام آبادی ^{id}

مهشید ایزدی ^{id}

دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۰۸ | پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۷ | ایمیل نویسنده مسئول: mansure_shahriari@yahoo.com

فصلنامه علمی پژوهشی خانواده درمانی کاربردی

شاپا (الکترونیکی) ۲۷۱۷-۲۴۳۰
<http://Aftj.ir>

دوره ۴ | شماره ۱ پیاپی ۱۵ | ۵۸۸-۵۷۱
بهار ۱۴۰۲

نوع مقاله: پژوهشی

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی خانواده با تاب‌آوری خانواده با میانجیگری تمایز یافتگی خود شکل گرفت. **روش پژوهش:** پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی است؛ بدین منظور از جامعه آماری زنان و مردان متأهل شهرتکاب (از استان آذربایجان غربی) نمونه‌ای باروش نمونه‌گیری در دسترس به حجم ۲۹۶ نفر انتخاب شدند. در این پژوهش به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه تاب‌آوری خانواده مک کوبین و همکاران (۱۹۸۶)، پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده کوئرنر و فیتز پاتریک (۲۰۰۲)، پرسشنامه تعهد زناشویی استانلی و مارکمن (۱۹۹۲)، پرسشنامه تمایز یافتگی خود دریک (۲۰۱۱) استفاده شد. داده‌های حاصل از پژوهش با نرم افزار SPSS-23 و AMOS-23 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. **یافته‌ها:** نتایج نشان دادند بین تمایز یافتگی خود و تاب‌آوری خانواده رابطه‌ای وجود نداشت، بنابراین تمایز یافتگی خود بین رابطه الگوهای ارتباطی و تعهد زناشویی با تاب‌آوری میانجی نمی‌باشد. نتایج همبستگی پیرسون نشان داد بین الگوی ارتباطی جهت‌گیری گفت و شنود با تاب‌آوری رابطه مستقیم و معنادار در سطح ۰/۰۵ و بین الگوی ارتباطی جهت‌گیری همنوایی رابطه غیر مستقیم و معنادار در سطح ۰/۰۵ و بین تعهد زناشویی با تاب‌آوری خانواده رابطه معنادار و مستقیم در سطح ۰/۰۱ وجود داشت. **نتیجه‌گیری:** نتایج مدل یابی معادلات ساختاری نشان داد که تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی خانواده می‌توانند تاب‌آوری خانواده را پیش بینی کنند.

کلیدواژه‌ها: الگوهای ارتباطی خانواده، تعهد زناشویی، تاب‌آوری خانواده، تمایز یافتگی خود.

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:

درون متن:

(احسانی، شهرباری احمدی، زارع بهرام آبادی و ایزدی، ۱۴۰۲)

در فهرست منابع:

احسانی، حسینعلی، شهرباری احمدی، منصوره، زارع بهرام آبادی، مهدی، و ایزدی، مهشید. (۱۴۰۲). پیش بینی تاب‌آوری خانواده مبتنی بر الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با میانجیگری تمایز یافتگی. *خانواده درمانی کاربردی*، ۴(۱)، ۵۸۸-۵۷۱.

مقدمه

احساس خوب در زندگی زمانی است که فرد احساس مراقبت، دوست داشته شدن، عزت نفس و ارزشمند بودن کند و احساس کند که در بخشی از شبکه وسیع ارتباطی قرار دارد و می‌تواند در برابر عوامل تنیدگی به خوبی مقابله نماید (تری، ۲۰۰۹). تاب‌آوری^۱ به عنوان مهارت‌ها، ویژگی‌ها و توانایی‌هایی که افراد را قادر به انطباق با سختی‌ها، مشکلات و چالش‌ها می‌کند تعریف شده است (توماس، ۲۰۱۱). تاب‌آوری خانواده^۲ مفهومی است که ریشه‌های گسترده و عمیقی دارد، از توسعه مفهوم تاب‌آوری فردی تا فرضیه‌های نظریه سیستم‌های کلی، از جمله نظریه سیستم‌های خانواده و مدل‌های درمانی مرتبط و همچنین مطالعاتی در مورد استرس خانواده و مقابله. ادغام این ریشه‌ها در یک نظریه جامع ناقص است (ماروویک، لیبینرگ، فریک، ۲۰۲۰). تاب‌آوری خانواده در نگاه سیستمی از جمله به گواهی پژوهش مروری کارن بنزیس و ریچل مک‌زیگ (۲۰۰۹) تحت نام عوامل کلیدی محافظ تاب‌آوری خانواده به عوامل متعدد فردی، خانوادگی و اجتماعی توجه دارد. از عوامل خانوادگی می‌توان به تعهد زناشویی^۳ و الگوهای ارتباطی خانواده^۴ و از عوامل فردی می‌توان به ویژگی تمایز یافتگی^۵ اشاره کرد. حتی در شادترین روابط زناشویی، افراد گاهی با شرایط یا مشکلات استرس‌زا مواجه می‌شوند و با این حال، روابط آن‌ها می‌تواند پایدار بماند. در این شرایط، تصور می‌شود که تعیین اینکه کدام منابع، تاب‌آوری رابطه‌ای را فراهم می‌کنند، می‌تواند راهنمایی برای تقویت یک رابطه زناشویی باشد (ایدوگان و دینسر، ۲۰۲۰). تعهد زناشویی یکی از ویژگی‌های مهم ازدواج‌های موفق و طولانی مدت است (تقی یار و پهلوان زاده، ۱۳۹۸). تعهد زناشویی به این معنی است که زوجین تا چه حد به روابط زناشویی خود ارزش می‌دهند و چقدر برای حفظ و تداوم ازدواجشان انگیزه دارند (آماتو، ۲۰۰۸). نتایج مطالعه دیو و جکسون (۲۰۱۸) نشان داد مردان به هنگام بروز فشارهای مالی و اقتصادی سطوح بالاتری از تعهد را گزارش کردند و تاب‌آوری بالاتری نسبت به همسران خود داشتند. حمایت خانواده، عملکرد و محیط خانواده، ارتباطات خانوادگی، نحوه والدگری و اقتدار والدین بخشی از پیشایندهای خانوادگی است و شواهد تجربی زیادی از نقش این پیشایندها در تاب‌آوری خانواده حمایت می‌کند (نجفی و شکاری، ۱۳۹۴؛ هاولی، ۲۰۰۰؛ مک کوپین و مک کوپین، ۱۹۹۳).

الگوهای ارتباطی، به منزله بخشی از کارکردهای خانواده، بر فرزندان تأثیر می‌گذارد و شیوه رفتار آن‌ها را در محیط و چگونگی رویارویی‌شان را با مسائل و چالش‌های گوناگون تعیین می‌کند. الگوهای ارتباطی خانواده در اسلام در چهارچوب کلی ارتباط خانواده در چهار مقوله رابطه خانواده با خداوند؛ (اصل بنیادین نهاد خانواده) ارتباط زوجین باهم (ارتباط عاطفی با محبت و احترام) و با فرزندان (محبت، تکریم، الگوی اسلامی) و اجتماع (شبکه پیوندهای غیر مستقیم و مستقیم با توده اجتماعی) مورد امعان نظر قرار می‌گیرد (نویسی، ۱۳۹۲)؛ تمایز یافتگی خود، بعنوان توانایی ایجاد تعادل در دو سطح: درون فردی؛ تمایز

1. Resilience
2. Family resilience
3. Marital commitment
4. Family communication patterns
5. Differentiation
6. Differentiation of self

بین احساسات هیجانی از تفکر منطقی و بین فردی؛ ایجاد تعادل بین داشتن استقلال و خود مختاری در مقابل حفظ روابط نزدیک با دیگران، تعریف می‌شود (گولدنبرگ و گولدنبرگ، ۱۳۹۶). از پژوهش‌های آیینی چی (۱۳۹۲)، مشایخ و همکاران (۱۳۹۰)، میلر و همکاران (۲۰۰۴) و مؤمنی و علیخانی (۱۳۹۲) به طور مشابه این نتیجه استنباط می‌شود که زوج‌هایی که از سطح تمایز یافتگی بالایی برخوردارند در زندگی زناشویی سازگاری بیشتر و تعهد زناشویی بالاتری دارند (نقل از تقیان و قاسمی، ۱۳۹۹). با اینحال نمی‌توان این نتایج را به تاب‌آوری خانواده نسبت داد. این پژوهش در نظر دارد برای دست یابی به مدل مناسب، عوامل خانوادگی؛ الگوهای ارتباطی و تعهد زناشویی و عامل فردی؛ تمایز یافتگی خود را بعنوان میانجی در روند همبستگی و پیش بینی تاب‌آوری خانواده قرار دهد. به عبارت دیگر پژوهشگر به دنبال پاسخگویی به این سؤال است:

۱. آیا تدوین مدل تاب‌آوری خانواده مبتنی بر الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با میانجیگری تمایز یافتگی دارای برازش است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، بنیادی و از جهت گردآوری داده‌ها از مطالعات همبستگی و رگرسیون است و برای بررسی برازش مدل، از مدل یابی معادلات ساختاری استفاده شده است. جامعه آماری شامل کلیه زنان و مردان متأهل شهر تکاب (از استان آذربایجان غربی) است. با توجه به این نکته که حجم نمونه مبنایی برای تحلیل مدل معادلات ساختاری است و بوهی و همکاران (۲۰۰۷) و همچنین هوکس و بچگر (۱۹۹۸) حداقل ۲۰۰ نفر را برای حجم نمونه در این نوع تحقیقات ضروری می‌دانند (آیینی چی ۱۳۹۷). بنابراین با توجه به تعداد مولفه‌ها و احتساب ریزش، نمونه‌ای با حجم ۲۹۶ نفر با روش نمونه‌گیری در دسترس، از بین زنان و مردان متأهل شهر تکاب؛ اولیای دانش آموزان، شاغلین در آموزش و پرورش و ادارات شهر تکاب انتخاب شدند. داده‌ها بصورت میدانی و با استفاده از پرسشنامه گردآوری شدند و با روش مدل یابی معادلات ساختاری و با استفاده از نرم افزارهای spss-23 و Amos-23 تجزیه و تحلیل شدند. ابزارهای مورد استفاده در این پژوهش به شرح ذیل می‌باشد:

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه تاب‌آوری خانواده. شاخص تاب‌آوری خانواده به منظور ارزیابی میزان تاب‌آوری خانواده‌ها در مقابل استرس توسط مک کوبین و همکاران (۱۹۸۶) ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۲۰ عبارت است که در آن تاب‌آوری خانواده برای کم کردن اثرات فشارها و سختی‌ها در خانواده مفهوم پردازی شده است. نمره گذاری بر اساس طیف لیکرت ۴ درجه‌ای (غلط = ۰، تقریباً غلط = ۱، تقریباً درست = ۲، کاملاً درست = ۳) می‌باشد. برخی عبارات نیز نمره گذاری معکوس دارند. پرسشنامه تاب‌آوری خانواده از پایایی و روایی مطلوبی برخوردار است. همبستگی معنی دار شاخص تاب‌آوری خانواده با شاخص‌های انعطاف پذیری خانواده، زمان و عادات خانواده و مقیاس زندگی خانوادگی بیانگر روایی هم زمان این آزمون است. در پژوهش خندان دل و کاویانفر (۱۳۹۴) ضریب آلفای کرونباخ پرسشنامه ۰/۸۲ و در پژوهش آیینی چی (۱۳۹۷) ۰/۸۱ گزارش شده است.

۲. پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده. این پرسشنامه توسط کوئرنر و فیتز پاتریک (۲۰۰۲) که ابعاد خانواده را در قالب دو بعد جهت‌گیری گفت و شنود (سوالهای ۱ تا ۶) و جهت‌گیری هم‌نوایی (سوالهای ۷ تا ۱۲) می‌سنجند، ساخته شده است. این پرسشنامه یک مقیاس خودسنجی است که درجه موافقت یا عدم موافقت پاسخ دهنده را در دامنه‌ای پنج درجه‌ای (۵=کاملاً موافقم، تا ۱=کاملاً مخالفم) می‌سنجد. آلفای کرونباخ این پرسشنامه توسط امینی (۱۳۹۶)، ۰/۸۹ محاسبه شده است و روایی محتوایی و صوری آن با نظر متخصصان تأیید شده است.

۳. پرسشنامه تعهد زناشویی. این پرسشنامه توسط استانلی و مارکمن (۱۹۹۲) طراحی و دارای دو بعد تعهد اجباری و فداکارانه است. این مقیاس دارای ۱۴ گویه است و نمره گذاری آن بر اساس طیف لیکرت به ترتیب از ۱ (مخالف) تا ۷ (موافق) می‌باشد. نمره بالا در این پرسشنامه، بالا بودن تعهد زوجین را نشان می‌دهد. این ابزار از لحاظ تئوری از ثبات ساختار عاملی مناسب و همسانی درونی بالایی در اجرا روی نمونه‌های مختلف با میانگین ضریب آلفای ۰/۸۲ برخوردار بوده است (آدامز و جونز ۱۹۹۷، استانلی و مارکمن ۱۹۹۲، پرامن ۱۹۸۶؛ به نقل از امانی، ۱۳۹۴). در پژوهش امانی (۱۳۹۴) آلفای کرونباخ این پرسشنامه ۰/۸۵ گزارش شده است.

۴. پرسشنامه تمایز یافتگی خود. پرسشنامه تمایز یافتگی دریک (۲۰۱۱)، ۲۰ گویه دارد که در آن بالاترین نمره ۱۲۰ و پایین‌ترین نمره ۲۰ می‌باشد که به ترتیب تمایز خود بالا و پایین است. برخی عبارات در این پرسشنامه دارای نمره گذاری معکوس می‌باشند. در پژوهش دریک (۲۰۱۱)، آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس واکنش‌پذیری هیجانی ۰/۸۸، جایگاه من ۰/۸۵، برش هیجانی ۰/۷۹، وهم آمیختگی با دیگران ۰/۷۰ برآورد شده است. در ایران فخاری و همکاران (۱۳۹۳) ضریب آلفای کرونباخ را برای کل مقیاس ۰/۷۸، جایگاه من ۰/۶۷، واکنش‌پذیری هیجانی ۰/۴۸، هم آمیختگی با دیگران ۰/۷۶، و برش هیجانی ۰/۷۳ به دست آوردند. هم‌چنین در پژوهش‌های ذکر شده ساختار ۴ عاملی پرسشنامه تأیید شده است.

یافته‌ها

در این پژوهش ۲۹۶ نفر شرکت داشتند که از این تعداد ۸۷ نفر زن و ۶۲ مرد به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند و ۱۴۷ نفر نیز از ذکر جنسیت خود در برگه پاسخنامه خودداری کرده‌اند.

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	خرده مقیاس	میانگین	خطای استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	کجی	کشیدگی
تاب‌آوری خانواده	-	۴۳/۳۵	۰/۴۸	۶/۹۳	-۰/۳۲۱	-۰/۷۹۹
تعهد زناشویی	-	۶۱/۶۰	۰/۶۷	۱۰/۵۵	-۰/۱۶۸	-۰/۷۹۰
الگوهای ارتباطی گفت و شنود	گفت و شنود	۲۴/۳۷	۰/۳۳	۴/۳۲	-۰/۶۵۸	-۰/۱۳۸
هم‌نوایی	هم‌نوایی	۱۸/۷۹	۰/۲۷	۵/۱۵	-۰/۱۷۹	-۰/۶۹۵

تمایز	یافتگی	جایگاه من	۲۳/۴۰	۰/۳۵	۵/۳۲	۰/۳۲۳	۰/۳۵۶
خود	هم آمیختگی	۱۸/۳۸	۰/۳۳	۴/۷۵	۰/۰۱۱	۰/۳۳۷	۰/۳۳۷
	برش هیجانی	۱۳/۲۲	۰/۲۳	۳/۱۶	۰/۸۱۶	۰/۱۰۹	۰/۱۰۹
	واکنش پذیری	۲۱/۵۰	۰/۴۲	۵/۹۹	۰/۰۲۹	۰/۱۴۹	۰/۱۴۹

جدول فوق شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش و خرده مقیاس‌های آن‌ها را نشان می‌دهد. در مرحله تحلیل استنباطی داده‌ها، در ابتدا مفروضه نرمال بودن داده‌ها، و بررسی روایی متغیرها با روش تحلیل عاملی تاییدی از طریق مدل اندازه‌گیری متغیرها و بررسی اعتبار (پایایی) متغیرها با روش آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت در این پژوهش داده‌های پرت یک متغیره از طریق بررسی کشیدگی و چولگی و داده‌های پرت چند متغیره توسط آزمون ماهالانوبیس بررسی شدند. در حالت کلی چنانچه چولگی و کشیدگی در بازه (۲، -۲) نباشند، داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار نیستند (حبیبی، ۱۳۹۱). همانطور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، مقادیر کشیدگی و چولگی متغیرها بین ۲ و -۲ قرار دارد و در نتیجه توزیع داده‌ها در تک متغیره‌ها نرمال است. پس از حذف داده‌های پرت با روش ماهالانوبیس، و با اطمینان از مفروضه نرمال بودن چند متغیره به بررسی مدل‌های اندازه‌گیری و تحلیل عاملی تاییدی ابزارها پرداخته شد. در مدل‌های اولیه سؤال‌هایی که ضریب مسیر آنها، (بارهای عاملی آن‌ها) پایین بود (کمتر از ۰/۴) حذف شدند. در پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده سؤال‌های ۶ و ۸ حذف شدند و تعداد سؤال‌های پرسشنامه به ۱۰ سؤال، در پرسشنامه تعهد زناشویی سؤال‌های ۳، ۴، ۵، ۷، ۱۱، ۱۲، و ۱۴ حذف شدند و تعداد سؤال‌های پرسشنامه به ۷ سؤال، در پرسشنامه تاب‌آوری خانواده سؤال‌های ۱۴، ۱۲، ۴، ۳، ۲، ۱۹، ۱۶ و ۲۰ حذف شدند و تعداد سؤال‌های پرسشنامه به ۱۰ سؤال، در پرسشنامه تمایز یافتگی خود سؤال‌های ۱، ۱۰ و ۱۳ حذف شدند و تعداد سؤال‌های پرسشنامه به ۱۷ سؤال کاهش پیدا کرد.

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری متغیرهای پژوهش در مدل‌های اصلاح شده

متغیر	X ²	df	p	X2/df	RMSEA	CFI	IFI	GFI
مدل اصلاح شده الگوهای ارتباطی خانواده	۱۳۶/۰۳۲۲	۲۸	۰/۰۰	۴/۸۵	۰/۰۷۶	۰/۹۰۲	۰/۹۰۳	۰/۹۱۷
مدل اصلاح شده تعهد زناشویی	۲۸/۸۹۶	۱۰	۰/۰۰۱	۲/۸۹	۰/۰۸۳	۰/۹۷۴	۰/۹۷۴	۰/۹۶۹
مدل اصلاح شده تاب‌آوری خانواده	۶۳/۵۷۱	۲۷	۰/۰۰	۲/۳۵۴	۰/۰۷	۰/۹۶۹	۰/۹۶۹	۰/۹۵۳
مدل اصلاح شده تمایز یافتگی	۲۹۱/۹۵۰	۹۵	۰/۰۰	۳/۰۷	۰/۰۸۷	۰/۹۰۰	۰/۹۰۱	۰/۹۰۰
برازش قابل قبول				کمتر از ۵	کمتر از ۰/۱	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹

با حذف سؤالات، و اصلاح مدل‌ها شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI)، و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب RMSEA مناسب برآورد شد. همچنین مقدار کای اسکور برازش شده (CMIN/DF) که شاخص مناسبی برای تصمیم‌گیری درباره برازش مدل می‌باشد، مناسب بدست آمد. تمامی شاخص‌های برازش در مدل‌های اصلاح شده نشان از برازش مناسب مدل‌های اندازه‌گیری و در نتیجه رابوی مطلوب ابزارها در جمعیت نمونه داشتند. در ادامه به بررسی پیش فرض‌های مدل یابی معادلات ساختاری پرداخته شد. برای بررسی همبستگی بین متغیرها از همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۳. همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و میانجی با متغیر وابسته تاب‌آوری

متغیر	تاب‌آوری
تمایز یافتگی خود (میانجی)	جایگاه من *۰/۱۳۲
	هم آمیختگی -۰/۰۵۷
	برش هیجانی ۰/۱۰۹
	واکنش‌پذیری -۰/۰۰۷
	تمایز یافتگی (کل) ۰/۰۷۱
تعهد زناشویی (مستقل)	تعهد زناشویی **۰/۵۴۸
الگوهای ارتباطی (مستقل)	جهت‌گیری گفت و شنود *۰/۱۴۳
	جهت‌گیری همنوایی *۰/۱۲۳

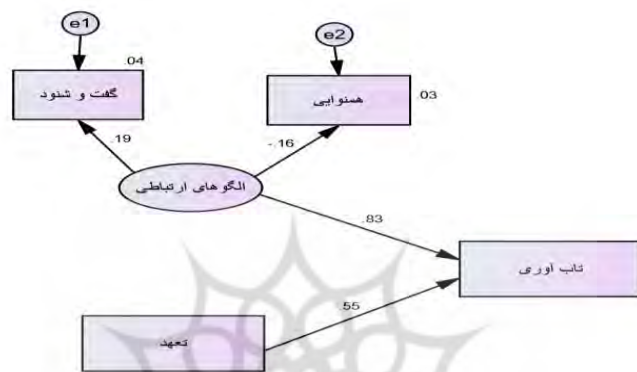
P < 0/05 = *

P < 0/01 = **

نتایج همبستگی پیرسون نشان داد بین تمایز یافتگی و تاب‌آوری خانواده رابطه معناداری وجود ندارد. از بین خرده مقیاس‌های تمایز یافتگی، تنها جایگاه من با تاب‌آوری رابطه معنادار و ضعیفی در سطح ۰/۰۵ داشت. بین تعهد زناشویی و تاب‌آوری رابطه معنادار و مستقیمی در سطح ۰/۰۱ مشاهده شد ($r = 0/548$) و $(p < 0/01)$. همچنین بین الگوی ارتباطی جهت‌گیری گفت و شنود با تاب‌آوری رابطه مستقیم و معنادار در سطح ۰/۰۵ و بین الگوی ارتباطی جهت‌گیری همنوایی رابطه غیر مستقیم و معنادار در سطح ۰/۰۵ مشاهده شد. نتایج همبستگی نشان داد متغیرهای مستقل اولیه (تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی) با متغیر وابسته رابطه دارند اما متغیر مستقل دوم (تمایز یافتگی خود) با متغیر وابسته تاب‌آوری رابطه ندارد. بنابراین یکی از پیش فرض‌های مدل که وجود همبستگی معنادار بین متغیرها می‌باشد وجود نداشت. از آنجا که بین تمایز یافتگی خود و تاب‌آوری رابطه معناداری وجود نداشت بنابراین نقش میانجی این متغیر در مدل مورد بررسی قرار نگرفت. بدین معنا که تمایز یافتگی خود نمی‌تواند نقش میانجی را بین تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی خانواده با تاب‌آوری داشته باشد. بنابراین به بررسی مدل ساختاری ارتباط تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی با تاب‌آوری خانواده پرداخته شد.

یکی از مفروضه‌های رگرسیون برقراری عدم همبستگی خطی قوی بین متغیرهای پیش بین است یا ملاحظات هم خطی چندگانه می‌باشد. و چون مدل یابی معادلات ساختاری از خانواده رگرسیون است (علوی، ۱۳۹۲)، این مفروضه نیز مورد بررسی قرار گرفت و از دو آماره ضریب تحمل و عامل تورم واریانس (VIF) استفاده شد. مقدار آماره تولرنس بین صفر و یک متغیر است، و هر چه این میزان به صفر

نزدیک تر باشد، ارتباط قوی تری بین متغیر و سایر متغیرهای پیش بین قرار دارد. مقدار آماره VIF، برعکس است و مقادیر بزرگ نشان دهنده ارتباط قوی بین متغیرهای پیش بین است. به طور کلی مقادیر تولرنس کمتر از ۰/۱ و مقادیر ویف بالاتر از ۱۰ به عنوان ملاکی برای حذف متغیرها در نظر گرفته می‌شود. با استناد به این دو آماره، نتایج نشان داد بین متغیرهای پیش بین همبستگی قوی وجود ندارد. آماره دوربین واتسون نیز برای بررسی استقلال خطاها از یکدیگر نشان داد که خطاها از یکدیگر مستقل می‌باشند. با اطمینان از برقرار بودن مفروضه‌های مدل، به بررسی مدل ساختاری پرداخته شد.

شکل ۱. مدل ساختاری رابطه تعهد و الگوهای ارتباطی خانواده با تاب‌آوری

جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل ساختاری

متغیر	χ^2	df	p	X ² /df	RMSEA	CFI	IFI	GFI
مدل ساختاری	۱۱/۷۱۰	۳	۰/۰۰۸	۳/۹۰	۰/۹۴۵	۰/۹۲۸	۰/۹۳۰	۰/۹۸۰
برازش قابل قبول	کمتر از ۵	کمتر از ۰/۱	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹	بالاتر از ۰/۹

در جدول شاخص‌های برازش مدل‌های ساختاری رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با تاب‌آوری خانواده گزارش شده است. در مدل ساختاری شاخص‌های برازش مدل مناسب هستند. شاخص برازش مقایسه‌ای (CFI = ۰/۹۲۸)، و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب $RMSEA = ۰/۹۴۵$ بدست آمد. این شاخص یکی از اصلی‌ترین شاخص‌های برازش مدل در تحلیل مدل‌سازی معادلات ساختاری می‌باشد که میزان بد بودن مدل برازش شده را در مقایسه با مدل اشباع شده برآورد می‌نماید و مقدار کم این شاخص نشان دهنده برازش خوب مدل است. در سالهای اخیر مقادیر زیر ۰/۰۶ (چو و بنتلر، ۱۹۹۵) یا حتی مقادیر زیر ۰/۰۷ و در سخت‌گیرانه‌ترین حالت دامنه بین ۰ تا ۰/۰۵ به عنوان دامنه پذیرش برازش خوب مدل در نظر گرفته شده است و مقادیر بالای ۰/۱ نشان دهنده برازش ضعیف مدل می‌باشد. همچنین مقدار کای اسکوئر برازش شده (CMIN/DF=۳/۹۰) می‌باشد که شاخص مناسبی برای تصمیم‌گیری در مورد برازش مدل می‌باشد. هر چه مقدار این شاخص کوچکتر باشد می‌توان نتیجه گرفت که ساختار کواریانس مدل بطور معناداری از ساختار کواریانس مشاهده شده متفاوت نمی‌باشد. شاخص

نیکویی برآزش (GFI) نیز در مدل‌های اصلاح شده بالاتر از ۰/۹ است که نشان از برآزش خوب مدل دارد. بطور کلی در مدل شواهد کافی برای تصمیم‌گیری در مورد برآزش مدل وجود دارد و می‌توان گفت که تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی خانواده می‌توانند تاب‌آوری خانواده را پیش‌بینی کنند. مطابق با شکل ۶، ضرایب مسیر نشان می‌دهد الگوهای ارتباطی خانواده با ضریب مسیر ۰/۸۳ و تعهد زناشویی با ضریب مسیر ۰/۵۵ در سطح معنی‌داری ۰/۰۱ می‌توانند تاب‌آوری خانواده را پیش‌بینی کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر پیش‌بینی تاب‌آوری خانواده مبتنی بر الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با میانجی‌گری تمایز‌یافتگی بود. بطور کلی یافته‌های این پژوهش نشان داد که بین الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با تاب‌آوری خانواده رابطه وجود دارد. اما تمایز‌یافتگی خود نمی‌تواند در این روابط نقش میانجی را داشته باشند. نتایج نشان داد به دلیل عدم ارتباط تمایز‌یافتگی خود با تاب‌آوری خانواده، نقش میانجی‌گری تمایز‌یافتگی خود بین رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی با تاب‌آوری خانواده قابل بررسی نمی‌باشد. اما مدل ساختاری پیش‌بینی تاب‌آوری خانواده بر اساس تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی خانواده با داده‌ها برآزش قابل قبولی داشت. و می‌توان گفت الگوهای ارتباطی خانواده و تعهد زناشویی قادر هستند تاب‌آوری خانواده را پیش‌بینی کنند. در بعد رابطه الگوهای ارتباطی خانواده با تاب‌آوری، نتایج همبستگی پیرسون نشان داد که جهت‌گیری مثبت و شنود رابطه‌ای مثبت و جهت‌گیری هم‌نواپی رابطه‌ای منفی با تاب‌آوری خانواده دارد. دقیقاً این یافته با یافته پژوهش‌های نجفی و شکاری (۱۳۹۴)، هاوولی (۲۰۰۰)، مک کوبین و مک کوبین (۱۹۹۳) همسو می‌باشد. مک کوبین و مک کوبین (۱۹۹۳) در نوع شناسی خانواده‌های تاب‌آور، خود سیستم خانواده را مورد بررسی قرار داده اند یعنی سیستم خانواده مرکزیت داشته و افراد صرفاً اجزای خانواده است همچنین آن‌ها در (۱۹۸۸) تاب‌آوری خانواده را بعنوان الگوهای رفتاری مثبت و افراد با کفایت کارآمد نیز تعریف کرده اند که والش (۱۹۹۶) به این مطلب به عنوان "تاب‌آوری رابطه" پرداخته است. در نتیجه به نوعی سیستم خانواده را می‌توان الگوی روابط خاص هر خانواده محسوب کرد که کارکردهای مختلف از جمله تاب‌آوری خانواده را پیش‌بینی نماید. والش (۲۰۰۳) سه حیطه مؤثر در فرایندهای اصلی خانواده را که موجب کاهش استرس و آسیب‌پذیری خانواده در شرایط سخت و پر خطر می‌شود را معرفی می‌کند که شامل باورهای خانواده، سازماندهی و فرایندهای ارتباطی / حل مساله می‌باشد (نیلفروشان ۱۳۹۸). مطابق با این نظریه فرایندهای ارتباطی و نوع الگوهای ارتباطی خانواده در تاب‌آوری خانواده مؤثر است فرایندهای ارتباطی برای روشن و مشخص نمودن موقعیت‌های بحرانی و ابراز هیجانات خانواده کمک می‌کند تا بتوانند بطور مشترک مسئله را حل کنند. البته هنجارهای فرهنگی در زمینه بیان اطلاعات حساس و ابراز احساسات بسیار مختلف است. بعد گفت و شنود الگوهای ارتباطی خانواده به درجه‌ای از فضای آزاد و راحت برای شرکت اعضا در بحث در موضوعات مختلف گفته می‌شود. خانواده‌هایی که در این بعد سطح بالا هستند، اعضا خانواده بصورت آزاد و مکرر با دیگر اعضای خانواده بدون محدودیت ارتباط دارند. افراد فعالیت‌های انفرادی، افکار و احساس هایشان را با سایر اعضا در میان می‌گذارند و اعضا در کنار یکدیگر و با همدیگر تصمیم می‌گیرند

(سعد آبادی، ۱۳۸۹). اما در بعد هم‌نوایی، اعضای خانواده در جهت یکسان کردن عقاید، ارزشها و نگاهها بر یکدیگر فشار وارد می‌کنند. در این بعد بر هم‌نوای کردن عقاید و نگرشها تاکید می‌شود که بر هماهنگی، اجتناب از تعارض و کشمکش و وابستگی و چسبندگی اعضا به یکدیگر تاکید می‌شود، متقاعد کردن اعضا بر داشتن یک نگاه واحد به مسایل، تاب‌آوری اعضا را کاهش می‌دهد و عدم آزادی و متاثر بودن از دیگران تاب‌آوری خانواده را کاهش می‌دهد.

در بعد رابطه تعهد زناشویی با تاب‌آوری خانواده پژوهشی یافت نشد. در تبیین رابطه تعهد زناشویی با ناب‌آوری خانواده می‌توان گفت تعهد زناشویی حدی است که در آن افراد دیدگاه بلند مدتی در مورد ازدواجشان دارند، برای رابطه شان فداکاری می‌کنند برای حفظ، تداوم و تقویت و همبستگی و باهم بودنشان قدم بر می‌دارند و با همسرشان حتی زمانیکه ازدواجشان پاداش دهنده نیست، می‌مانند. در مدل سرمایه گذاری تعهد که توسط رسالت (۱۹۸۰) مطرح شده به نوعی هزینه فایده کردن است و در قبال عهد شکنی پرسشی که دارد این است که به چه قیمت این تعهد یا پیمان را نادیده گرفته و یا به آن پای بند بمانم. زوج‌هایی که رویکرد و نگاه بلند مدت به ازدواج و منافع آن دارند در جهت حفظ آن سعی می‌کنند در هنگام مواجهه با مسایل و مشکلات با یکدیگر مشارکت داشته و برای حفظ ساختار و منافع مشترک خانواده از تلاش فروگذار نمی‌کنند بنابراین تاب‌آوری خانواده با هدف حفظ ساختار خانواده و حفظ منافع خانواده افزایش می‌یابد. در سیستم تاب‌آوری خانواده والش (۲۰۰۳) سیستم باورهای خانواده بشدت بر نظر خانواده به بحران، رنجی که اعضای خانواده تحمل می‌کنند و انتخاب گزینه‌های متعدد در قبال بحران تأثیر گذار است. فرایند و رویکرد در قبال بحران از باورهای خانواده سازمان می‌یابد و در موقعیت‌های بحرانی از معنی، امیدواری، دیدگاه خوش بینانه و تکیه بر معنویت، کمک می‌گیرد (نیلفروشان، ۱۳۹۸). مسلم است مطابق با این دیدگاه تا چه اندازه باور به تعهد و متعهد بودن می‌تواند تاب‌آوری خانواده را تحت تاثیر قرار دهد. در تبیین عدم ارتباط تمایز یافتگی و تاب‌آوری خانواده می‌توان به عوامل فرهنگی و ویژگی‌های قومی جمعیت نمونه اشاره کرد. با توجه به اینکه پژوهش در شهر تکاب بر روی مردان و زنان متأهل که در آموزش و پرورش و ادارات شاغل بودند و همچنین اولیای دانش آموزان که در دسترس بودند، صورت گرفته است، لذا تعمیم نتایج این پژوهش به سایر نمونه‌ها (از نظر شهر)، با محدودیت همراه است. این پژوهش با همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ همراه بود که دسترسی به جمعیت نمونه را با محدودیت مواجه می‌کرد. برخی متغیرها مانند وقت‌گیر بودن پرسشنامه‌ها، عدم اطمینان از فاش شدن اطلاعات حاصل از پژوهش، و... نتایج این پژوهش را متاثر ساخت. در شهرستان تکاب از توابع استان آذربایجان غربی و در نمونه محدود، نگاه مساعدی نسبت به همکاری در پژوهش‌ها وجود نداشت. با توجه به موثر بودن الگوهای ارتباطی خانواده در تاب‌آوری، مخصوصاً بعد جهت‌گیری گفت و شنود، پیشنهاد می‌شود نتایج این پژوهش، در آموزش و پرورش شهرستان تکاب مطرح شود و در راستای آگاه‌سازی خانواده‌ها و فرهنگ‌سازی از طریق آموزش و پرورش قدم برداشته شود. اهمیت داشتن فضای باز گفت و شنود در خانواده‌ها و تاثیر آن در تاب‌آوری و مواجهه با مسایل از دستاوردها و نتایج حائز اهمیت این پژوهش بود که تاکید می‌شود فراتر از سطح نظری و در بعد کاربردی مد نظر قرار گیرد. در این راستا برگزاری کارگاه‌های مشاوره خانواده توسط روانشناسان و مشاوران آموزش و پرورش و مدرسین آموزش خانواده و مسئولین فرهنگی دینی و مذهبی هر منطقه برای والدین و دانش آموزان می‌تواند مفید واقع

گردد. اهمیت تعهد زناشویی و الگوهای ارتباطی خانواده و توجه به حفظ بنیان و کیان خانواده از عوامل مهمی است که باید مد نظر قرار گیرد. از این رو پیشنهاد می‌شود نتایج این پژوهش در مقالات و مجلات مربوط به در اختیار عموم قرار گیرد. همچنین آموزش و پرورش می‌تواند نهادی تاثیر گذار و فرهنگ‌ساز در این زمینه باشد.

موازن اخلاقی

در این پژوهش موازن اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. با توجه به شرایط و زمان تکمیل پرسشنامه‌ها ضمن تأکید به تکمیل تمامی سؤال‌ها، شرکت‌کنندگان در مورد خروج از پژوهش مختار بودند. پس از اتمام پژوهش گروه گواه نیز تحت مداخله قرار گرفتند.

سیاسگزاری

نویسندگان پژوهش حاضر بر خود لازم دانستند که از کلیه افرادی که در پژوهش شرکت نمودند و همکاری لازم را جهت اجرای پژوهش نمودند، کمال تشکر و سپاس خود را ابراز نمایند.

مشارکت نویسندگان

نویسنده این پژوهش در طراحی، مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، گردآوری داده‌ها، تحلیل آماری داده‌ها، پیش-نویس، ویراستاری و نهایی‌سازی نقش داشت.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، این مقاله حامی مالی و تعارض منافع ندارد.

منابع

- امانی، احمد. (۱۳۹۴). اثر بخشی واقعیت‌درمانی گروهی بر عزت نفس و تعهد زناشویی زوجین. مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۵(۲)، ۲۳-۱.
- امینی، افسانه. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین ابعاد خانواده و کیفیت زندگی با هیجانات تحصیلی دانش‌آموزان متوسطه تحت پوشش کمیته امداد شهر ایوان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات.
- آیینی‌چی، عباس. (۱۳۹۷). مدل یابی تاب‌آوری خانواده بر اساس عوامل فردی و خانوادگی: نقش تاب‌آوری فردی. فصلنامه زن و مطالعات خانواده، ۵(۲)، ۷-۳۰.
- تقی یار، زهرا، و پهلوان زاده، فرشاد. (۱۳۹۸). بررسی اثربخشی رویکرد روایت‌درمانی بر تعهد زناشویی و رضایت جنسی زنان. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۲۰(۲)، ۱۱۰-۱۲۰.
- خندان دل، سحر، و کاویان فر، حسین. (۱۳۹۴). نقش اعتماد در روابط بین فردی و تاب‌آوری خانواده در رضایت زناشویی زوج‌های شاغل. آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده، ۱۱(۱)، ۱۴-۳۱.

سعد آبادی، علی. (۱۳۸۹). بررسی پیش بینی تاب‌آوری فرزندان بر اساس الگوهای ارتباطی خانواده در دانش آموزان دوره دبیرستان شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد مرودشت.

علوی، موسی. (۱۳۹۲): مدل یابی معادلات ساختاری در پژوهش‌های مرتبط با آموزش علوم سلامت، معرفی روش و کاربرد آن. مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۳(۶)، ۵۱۹-۵۳۰.

فخاری، نرگس، لطیفیان، مرتضی، و اعتماد، جلیل. (۱۳۹۳). بررسی ویژگی‌های روان سنجی فرم کوتاه پرسشنامه تمایز یافتگی خود در دانشجویان ایرانی. فصلنامه ی اندازه‌گیری تربیتی، ۴(۱۵)، ۳۵-۵۸.

گولدنبرگ، هربرت، و گولدنبرگ، آیرین. (۱۳۹۶). خانواده درمانی. ترجمه مهرداد فیروز بخت، چاپ دوم. تهران: رسا.

مشایخ، مریم، برجعلی، احمد، دلاور، علی، و شفیع آبادی، عبدالله. (۱۳۹۰). مدل یابی تاب‌آوری خانواده جانباز بر اساس متغیرهای شناختی، هیجانی. روانشناسی نظامی، ۲(۸)، ۱-۲۳.

مؤمنی، خدامراد، و علیخانی، مصطفی. (۱۳۹۲). رابطه عملکرد خانواده، تمایز یافتگی خود و تاب‌آوری با استرس، اضطراب و افسردگی در زنان متأهل شهر کرمانشاه. فصلنامه مشاوره و روان درمانی خانواده، ۳(۲۹)، ۲۹۷-۳۲۰.

نجفی، احد، و شکاری، لیلا. (۱۳۹۴). رابطه تاب‌آوری والگوهای ارتباطی خانواده، اولین همایش علمی پژوهشی روانشناسی، علوم تربیتی و آسیب شناسی جامعه، کرمان.

نویی، علی اکبر. (۱۳۹۲). خانواده الگو در اسلام. پژوهش‌های اجتماعی اسلامی، ۱۹(۹۷)، ۳-۴۰.

نیلفروشان، زهرا، عابدی، محمدرضا، و احمدی، سید احمد. (۱۳۹۸). آسیب شناسی خانواده: طبقه بندی و سنجش. تهران: انتشارات دانشگاه تهران.

References

- Alavi, M. (2013): Structural equation modeling in research related to health science education, introducing the method and its application. *Iranian Journal of Education in Medical Sciences*, 13(6), 519-530.
- Amani, A. (2015). Effectiveness of group reality therapy on self-esteem and marital commitment of couples. *Counseling and Family Psychotherapy*, 5(2), 1-23.
- Amatoy, P. R. (2008). Continuity and change in marital quality between 1980 and 2006. *Journal of Marriage and the Family*, 65, 1-22.
- Amini, A. (2017). Investigating the relationship between family dimensions and quality of life with academic emotions of high school students covered by Ivan City Relief Committee, Master's Thesis, Azad University, Science and Research Unit.
- Aydogan, D., & Dincer, D. (2020). Creating resilient marriage relationships: Self-pruning and the mediation role sacrifice with satisfaction. *Current Psychology*, 39(2), 500-510.
- Ayeneh Chi, A. (2018). Modeling family resilience based on individual and family factors: the role of individual resilience. *Quarterly Journal of Women and Family Studies*. 5(2), 7-30.
- Benzies K., & Mychasiuk, R. (2009). Fostering Family Resiliency: a review of the key protective factors. *Child and Family Social Work*, 14, pp 103-114
- Dew, J., & Jackson, M. (2018). Commitment and relationship maintenance behaviors as marital protective factors during economic pressure. *Journal of Family and Economic Issues*, 39(2), 191-204.

- Fakhari, N., Latifian, M., & Etemad, J. (2014). Examining the psychometric properties of the short form of self-differentiation questionnaire in Iranian students. *Educational Measurement Quarterly*, 4(15), 35-58.
- Goldenberg, H., & Goldenberg, I. (2017). *Family Therapy*. Translated by Mehrdad Firoz Bakht, second edition. Tehran: Rasa.
- Khandan Del, S., & Kavian Far, H. (2015). The role of trust in interpersonal relationships and family resilience in the marital satisfaction of working couples. *Pathology, Counseling and Family Enrichment*, 1(1), 14-31.
- Mashayekh, M., Borjali, A., Delavar, A., & Shafiabadi, A. (2011). Modeling veteran family resilience based on cognitive and emotional variables. *Military Psychology*, 2(8), 1-23.
- aa rr vvi,, L., Lirrrrrrr rr L,, & Frrr,, .. (2)2))) A rvviww ff family rssi::: Understanding the concept and operationalization challenges to inform research and practice. *Child Care in Practice*, 26(4), 337-357.
- McCubbin, H.I., & McCubbin, M.A. (1993). Families coping with illness: the resiliency model of family stress, adjustment and adaptation. In: *Families, Health and Illness* (eds C.B. Danielson, B.H. Jamel-Bissell & P. Winsted-Fry), PP. 21-63. CCV Mosby, St. Louis, MO.
- Momeni, K., & Alikhani, M. (2013). The relationship between family functioning, self-differentiation and resilience with stress, anxiety and depression in married women of Kermanshah city. *Family Counseling and Psychotherapy Quarterly*, 3(29), 297-320.
- Najafi, A., & Shekari, L. (2015). Resilience relationship between family communication patterns, the first scientific research conference of psychology, educational sciences and pathology of society, Kerman.
- Navaei, A. A. (2013). The model family in Islam. *Islamic Social Research*, 19(97), 3-40.
- Nilfroshan, Z., Abedi, M., & Ahmadi, S. A. (2019). *Family pathology: classification and measurement*. Tehran: Tehran University Press.
- Saad Abadi, A. (2010). Investigating the prediction of children's resilience based on family communication patterns in Shiraz high school students. Master's thesis in educational psychology, Azad University of Morvdasht.
- Taghiyar, Z., & Pahlavanzadeh, F. (2019). Investigating the effectiveness of narrative therapy approach on marital commitment and sexual satisfaction of women. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 20(2), 110-120.
- Thomas, D. A. (2011). Reaching resilience: Protective factors and adult children of divorce. Retrieved from http://counselingoutfitters.com/vistas/vistas11/Article_22.pdf
- Tree, H.A. (2009). Multiple sclerosis verity, pain intensity and psychosocial factors: Associations with perceived social support, hope, Optimism, depression, and fatigue. Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, University of Kansas.
- Walsh, F. (2003). *Family resilience: A Framework for clinical practice*. *Family Process*, 42(1), 1-18.

***

مقیاس تاب‌آوری خانواده

				ردیف	سوالات
کاملاً موافقم	مخالقم	کاملاً مخالفم	موافقم	۱	۱
۴	۳	۲	۱		در هر خانواده‌ای مشکلاتی وجود دارد.

۲	هرچه که بر سر خانواده ما می‌آید، حتما دلیل دارد.	۱	۲	۳	۴
۳	ساختار خانواده ما برای مواجهه با امور غیر منتظره، انعطاف پذیر است.	۱	۲	۳	۴
۴	تعامل با دوستان بخشی از فعالیت‌های روزمره خانواده ماست.	۱	۲	۳	۴
۵	دوستان خانوادگی ما، برای ما و هویت ما، ارزش قائلند.	۱	۲	۳	۴
۶	قوانین خانواده ما خشک و انعطاف ناپذیر نیستند.	۱	۲	۳	۴
۷	قوانین در خانواده ما بر حسب نیازهای خانوادگی تغییر می‌کنند.	۱	۲	۳	۴
۸	کارهایی که ما برای هم انجام می‌دهیم، به ما این احساس را می‌دهد که بخشی از یک خانواده هستیم.	۱	۲	۳	۴
۹	در خانواده ما، رویدادهای پر استرس به عنوان بخشی از زندگی پذیرفته شده‌اند.	۱	۲	۳	۴
۱۰	ما این موضوع را پذیرفته‌ایم که مشکلات به صورت غیر منتظره رخ می‌دهند.	۱	۲	۳	۴
۱۱	همه ما در اخذ تصمیمات مهم خانوادگی نقش داریم.	۱	۲	۳	۴
۱۲	خانواده ما می‌تواند در هنگام مصیبت‌ها شرایط را درک کند و به فعالیت خود ادامه دهد.	۱	۲	۳	۴
۱۳	ما خودمان را با شرایط لازم جهت انجام مسئولیت‌های خانوادگی، انطباق می‌دهیم.	۱	۲	۳	۴
۱۴	مراقب اینکه به چه میزان برای انجام کارهای مربوط به دوستانمان وقت بگذاریم، هستیم.	۱	۲	۳	۴
۱۵	ما مراقب حرف‌هایی که به هم می‌زنیم، هستیم.	۱	۲	۳	۴
۱۶	ما نسبت به روش‌های جدید انجام امور خانوادگی، انعطاف پذیر هستیم.	۱	۲	۳	۴
۱۷	سایر اعضای خانواده ما را درک می‌کنند.	۱	۲	۳	۴
۱۸	ما از همسایه‌ها طلب کمک و یاری می‌کنیم.	۱	۲	۳	۴
۱۹	در مراسم‌های مذهبی مسجد یا سایر مکان‌های مشابه به آن شرکت می‌کنیم.	۱	۲	۳	۴
۲۰	در خانواده ما این باور وجود دارد که دوستان می‌توانند برای ما مفید باشند.	۱	۲	۳	۴
۲۱	این که می‌توانیم از عهده مشکلاتمان برآییم، باور خانوادگی ماست.	۱	۲	۳	۴
۲۲	اگر منظور یکدیگر را نفهمیم، می‌توانیم از هم بخواهیم تا موضوع را روشن سازند.	۱	۲	۳	۴
۲۳	در خانواده ما اعضا می‌توانند با یکدیگر صادق و رک و راست باشند.	۱	۲	۳	۴
۲۴	در خانواده ما، اعضا می‌توانند بدون اینکه کسی را ناراحت کنند، درد دل نموده و خالی شوند.	۱	۲	۳	۴
۲۵	هنگام بروز مشکلات ما می‌توانیم بر سر امور، به توافق برسیم.	۱	۲	۳	۴
۲۶	ما می‌توانیم اختلاف نظرهای خانوادگی در پذیرش یک مصیبت (فقدان) را مدیریت کنیم.	۱	۲	۳	۴
۲۷	این نظر خانواده ماست که می‌توانیم به افراد اجتماع اطمینان کنیم.	۱	۲	۳	۴
۲۸	در خانواده ما، افراد می‌توانند معنای پنهان و نهفته در پشت پیام‌ها را جويا شوند.	۱	۲	۳	۴
۲۹	ما می‌توانیم مشکلات مهم را حل کنیم.	۱	۲	۳	۴
۳۰	حتی اگر مشکل دیگری بروز کند، باز هم می‌توانیم ادامه دهیم و کم نیاوریم.	۱	۲	۳	۴
۳۱	ما می‌توانیم در باره روش‌های برقراری ارتباط در خانواده، با هم صحبت کنیم.	۱	۲	۳	۴
۳۲	در سختی‌ها، می‌توانیم به عنوان یک خانواده عمل کنیم.	۱	۲	۳	۴

۳۳	۱	۲	۳	۴	ما در باره تصمیمات با هم مشورت می‌کنیم.
۳۴	۱	۲	۳	۴	ما برای حل مشکلات، آن‌ها را به شیوه‌ای مثبت طرح می‌کنیم.
۳۵	۱	۲	۳	۴	ما مشکلات را به بحث می‌گذاریم و از حل آن‌ها احساس خوبی به دست می‌آوریم.
۳۶	۱	۲	۳	۴	ما در باره موضوعات مختلف آنقدر صحبت می‌کنیم تا به یک راه حل برسیم.
۳۷	۱	۲	۳	۴	ما در فعالیت‌های داوطلبانه اجتماعی شرکت می‌کنیم.
۳۸	۱	۲	۳	۴	ما برای بیان عقایدمان در خانواده آزاد هستیم.
۳۹	۱	۲	۳	۴	از صرف زمان و انرژی برای خانواده، احساس خوبی داریم.
۴۰	۱	۲	۳	۴	ما احساس می‌کنیم که افراد جامعه در مواقع اضطراری مشتاق کمک و یاری‌رسانی هستند.
۴۱	۱	۲	۳	۴	ما از زندگی در این جامعه احساس امنیت می‌کنیم.
۴۲	۱	۲	۳	۴	احساس می‌کنیم به وسیله سایر اعضای خانواده پذیرفته شده‌ایم.
۴۳	۱	۲	۳	۴	احساس می‌کنیم که برای مواجه شدن با مشکلات بزرگ، خانواده‌ای قدرتمند (توانا) هستیم.
۴۴	۱	۲	۳	۴	در خانواده ما اگر کسی ناراحت باشد، همه ناراحت می‌شویم.
۴۵	۱	۲	۳	۴	ما دوستان نزدیکی داریم که واقعا به آن‌ها عشق می‌ورزیم.
۴۶	۱	۲	۳	۴	ما به خدواند متعال ایمان داریم.
۴۷	۱	۲	۳	۴	ما توانایی حل مشکلاتمان را داریم.
۴۸	۱	۲	۳	۴	ما احساساتمان را نسبت به خودمان مطرح می‌کنیم.
۴۹	۱	۲	۳	۴	می‌دانیم که در هنگام گرفتاری‌ها، خدمات رفاه اجتماعی فراهم است.
۵۰	۱	۲	۳	۴	می‌دانیم که برای دوستانمان مهم هستیم.
۵۱	۱	۲	۳	۴	از اشتباهات یکدیگر درس می‌گیریم.
۵۲	۱	۲	۳	۴	در خانواده ما، افراد منظور حرف‌هایی را که به هم می‌زنند، روشن می‌کنند.
۵۳	۱	۲	۳	۴	ما در فعالیت‌هایی که در شأن خانواده‌مان باشد، شرکت می‌کنیم.
۵۴	۱	۲	۳	۴	در فعالیت‌های مذهبی شرکت می‌کنیم.
۵۵	۱	۲	۳	۴	ما از همسایه‌هایمان سوغات و هدایا دریافت می‌کنیم.
۵۶	۱	۲	۳	۴	ما از رهبران (مشاوران) مذهبی راهنمایی می‌خواهیم.
۵۷	۱	۲	۳	۴	ما به ندرت به نگرانی‌ها یا مشکلات اعضای خانواده گوش می‌دهیم.
۵۸	۱	۲	۳	۴	ما در انجام وظایف خانوادگی مشارکت می‌کنیم.
۵۹	۱	۲	۳	۴	ما علاقه و عواطف خود را به اعضای خانواده نشان می‌دهیم.
۶۰	۱	۲	۳	۴	ما به یکدیگر می‌گوئیم که چقدر نگران و مراقب هم هستیم.
۶۱	۱	۲	۳	۴	ما فکر می‌کنیم که جامعه برای پرورش کودکان، خوب است.
۶۲	۱	۲	۳	۴	ما فکر می‌کنیم که با افراد جامعه نباید زیاد رابطه برقرار کرد.
۶۳	۱	۲	۳	۴	ما اطمینان داریم که حتی در شرایط سخت، امور به سرانجام می‌رسند.
۶۴	۱	۲	۳	۴	ما روش‌های جدید حل مشکلات را امتحان می‌کنیم.
۶۵	۱	۲	۳	۴	ما ضرورت تعامل و ارتباط با سایر اعضای خانواده را در هنگام سختی‌ها درک می‌کنیم.
۶۶	۱	۲	۳	۴	ما سعی می‌کنیم مطمئن شویم که به اعضای خانواده از لحاظ جسمی و عاطفی آسیبی نمی‌رسد.

***

پرسشنامه تمایز یافتگی خود

آیتم‌ها	کاملاً نادرست	کاملاً درست
۱) نظر مردم درباره من این است که بیش از حد عاطفی هستم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۲) ابراز احساسات به افرادی که برایم اهمیت دارند دشوار است.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۳) غالباً از بروز احساساتم به خانواده ام خودداری می‌کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۴) من حتی تحت شرایط استرس زاء آرام می‌مانم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۵) معمولاً برای برای شروع یک کار یا وظیفه بزرگ به تشویق زیادی از جانب دیگران نیاز دارم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۶) اگر کسی که به من نزدیک است، مرا از خودش ناامید کند، مدتی از او کناره می‌گیرم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۷) هر اتفاقی که در زندگیم بیفتد، معنای این که "چه کسی هستم" را از دست نمی‌دهم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۸) می‌خواهم از مردمی که به من خیلی نزدیک می‌شوند، دوری کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۹) می‌خواهم مطابق انتظاراتی که والدینم از من دارند، رفتار کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۰) کاش این قدر عاطفی (احساساتی) نبودم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۱) معمولاً برای خوشحال کردن دیگران رفتارم را به آسانی تغییر می‌دهم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۱۲) دوستانم تحمل این که در مورد بعضی چیزها احساسات واقعی خود را برایشان بیان کنم، ندارند.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۳) وقتی یکی از دوستانم از من انتقاد می‌کند، چند روز رنجیده خاطر می‌شوم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۴) گاهی احساساتم وضع مرا بهم می‌زند و تفکراتم دچار مشکل می‌شود.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۵) هنگام بحث با هر شخصی می‌توانم افکارم را درباره موضوع مورد بحث از احساساتم نسبت به آن شخص جدا کنم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۱۶) غالباً وقتی اشخاص به من خیلی نزدیک می‌شوند، احساس ناراحتی می‌کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۷) احساس می‌کنم حقیقتاً به تایید تمام اشخاص زندگیم نیازمندم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۸) گاهی می‌بینم که احساساتم دائم در نوسان است.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۱۹) به خاطر چیزهایی که نمی‌توانم آن‌ها را تغییر دهم، آشفته می‌شوم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۲۰) نگرانم که مبادا استقلال خود را در روابط صمیمانه از دست بدهم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۱) بیش از حد نسبت به انتقاد حساسم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۲) سعی می‌کنم مطابق انتظارات والدینم زندگی کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۳) من نسبتاً خودم را قبول دارم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۲۴) غالباً احساس می‌کنم دوستانم بیش از اندازه از من توقع دارند.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۵) اغلب به خاطر خوشحال کردن دیگران با آن‌ها موافقت می‌کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۶) اگر با دوستم بحثی داشته باشم، تمام طول روز به آن فکر می‌کنم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۷) حتی اگر فشار دیگران باشم، می‌توانم به آن‌ها "نه" بگویم.	۱	۲ ۳ ۴ ۵ ۶
۲۸) وقتی روابطم با یک نفر خیلی شدید می‌شود، احساس می‌کنم باید از آن بگریزم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۲۹) هنوز جر و بحث با والدین و خواهر و برادر(هایم) به من احساس بدی می‌دهد.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵
۳۰) اگر کسی از دست من آزرده شود، نمی‌توانم به آسانی از کنار آن بگذرم.	۶	۱ ۲ ۳ ۴ ۵

۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۱) وقتی کاری انجام می‌دهم که فکر می‌کنم درست است، کمتر نگران تایید دیگران هستم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۲) برای کسب حمایت عاطفی هرگز فکر رو آوردن به اعضای خانواده ام را نمی‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۳) غالباً وقتی دیگران برای کمک در تصمیم‌گیری در کنارم نباشند، احساس ناامنی می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۴) خیلی نگران آزردن شدن توسط دیگران هستم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۵) اعتماد به نفس من خیلی به نظر دیگران بستگی دارد.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۶) وقتی با دوستانم هستم، احساس خفگی می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۳۷) هنگام تصمیم‌گیری، کمتر نگران نظر دیگران هستم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۸) غالباً مطمئن نیستم چه اثری روی دیگران داشته‌ام.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۳۹) وقتی کاری خراب می‌شود، معمولاً صحبت درباره آن وضع را بدتر می‌کند.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۰) همه چیز روی من بیش از دیگران اثر می‌گذارد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴۱) معمولاً صرف نظر از حرف دیگران کاری را می‌کنم که فکر می‌کنم درست است.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۲) اگر دوستانم فضایی را که نیاز دارم به من بدهند، روابط ما بهتر خواهد شد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	۴۳) غالباً در شرایط استرس، تعادل خود را حفظ می‌کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۴) گاهی بعد از بحث با دوستانم می‌خواهم استفراغ کنم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۵) احساس می‌کنم مهم است قبل از تصمیم گرفتن، عقاید والدینم را بشنوم.
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۴۶) نگران بیمار شدن، صدمه دیدن یا آشفته شدن نزدیکان خود هستم.

***

پرسشنامه تعهد زناشویی

ردیف	سوالات	کاملاً مخالفم	مخالقم	نظری ندارم	موافقم	کاملاً موافقم
۱	من و همسرم به راحتی احساساتمان را برای یکدیگر بیان می‌کنیم					
۲	هنگامی که من و همسرم روی یک موضوع بحث می‌کنیم به سختی به توافق می‌رسیم					
۳	من نسب به همسرم خیلی متعهد هستم					
۴	همسرم به احساسات من توجه نمی‌کند					
۵	همسرم را فردی وفادار می‌دانم					
۶	من از گفتگوی با همسرم لذت نمی‌برم					
۷	آرزو می‌کنم که همسرم نسبت به من بیشتر محبت و عشق ابراز می‌کرد					
۸	همسرم من را یک فرد ارزشمند می‌داند					
۹	برایم سخت است که به همسرم بگویم دوستش دارم					
۱۰	گاهی اوقات به همسرم دروغ می‌گویم					
۱۱	از دواج باعث شده است که بیشتر از قبل خود را ارزشمند بدانم					
۱۲	هنگامی که من از دست همسرم دلخور می‌شوم قادرم این احساسم را به او بگویم					
۱۳	اگر قرار باشد دوباره از اول شروع کنم با همین فرد ازدواج خواهم کرد					
۱۴	گاهی اوقات من افکار و عقایدی دارم که دوست ندارم به همسرم بگویم					

۱۵	من از داشتن رابطه جنسی با همسر رضایت ندارم
۱۶	همسر من را درک نمی‌کند
۱۷	رابطه جنسی ما رضایت بخش و بدون مشکل است
۱۸	همسر در مورد عقاید و افکارش با من صحبت نمی‌کند
۱۹	من و همسر از بودن کنار هم لذت نمی‌بریم
۲۰	من نمیتوانم همه ی چیزهایی که دوست دارم را به همسر بگویم
۲۱	ازدواج به من کمک کرده تا به اهدافی که در زندگی ترسیم کرده بودم برسم
۲۲	ازدواج کاملاً من را محدود کرده است
۲۳	هنگامی که مشکلی برایمان به وجود می‌آید من و همسر سعی در حل آن داریم
۲۴	من مطمئن هستم که می‌توانیم مشاجراتی که به ما پیش می‌آید را حل کنیم
۲۵	مرتب همسر را می‌بوسم و نوازش میکنم
۲۶	همسر از اینکه گاهی اوقات در کنار دوستان یا خانواده ام باشم مخالفت می‌کند
۲۷	همسر از لحاظ جنسی من را جلب می‌کند و برایم جذابیت جنسی دارد
۲۸	من هرگز با همسر بحث و جدل نداشتم
۲۹	همسر بهترین دوست من است
۳۰	همسر به جزء من به شخص دیگری فکر نمی‌کند
۳۱	همسر به اهداف شخصی من احترام می‌گذارد
۳۲	همسر از لحاظ جنسی من را جذاب می‌داند
۳۳	من و همسر برای استقلال یکدیگر ارزش قائل هستیم
۳۴	حاضرم برای اجتناب از درگیری با همسر هر کاری بکنم
۳۵	مدت زمانی که با اقوام و دوستانمان صرف می‌کنیم کفایت در زندگی ما شوهر رهبر خانواده است
۳۶	حتی اگر زن خارج از خانه کار می‌کند باز هم باید مسئول اداره داخل خانه باشد
۳۸	من و همسر بخاطر عقاید مذهبیمان احساس نزدیکی بیشتر می‌کنیم
۳۹	احساس می‌کنم با دوست داشتن همسر بهتر می‌توانم عشق به خدا را درک کنم
۴۰	عبادت کردن همراه همسر برای من مهم است
۴۱	در میان گذاشتن ارزش‌های مذهبی به رابطه ما کمک می‌کند
۴۲	همسر همیشه شنونده خوبی است
۴۳	رابطه بسیار خوبی با همسر دارم
۴۴	همسر خلق و خوی مرا کامل می‌شناسد و آن‌ها را قبول دارد

Predicting family resilience based on family communication patterns and marital commitment with the mediation of differentiation

Hoseinali. Ehsani¹, Mansure. Shahriari Ahmadi^{2*}, Mehdi. Zare Bahramabadi³ & Mahshid. Izadi⁴

Abstract

Aim: The present study was conducted with the aim of investigating the relationship between marital commitment and family communication patterns with family resilience through the mediation of self-differentiation. **Method:** the current research is descriptive of the correlation type; For this purpose, a random sample of 296 people was selected from the statistical population of married men and women in Shahratkab (from West Azarbaijan province). In this research, in order to collect data from McCubbin et al.'s family resilience questionnaire (1986), Koerner and Fitzpatrick's family communication patterns questionnaire (2002), Stanley and Markman's marital commitment questionnaire (1992), Drake's self-differentiation questionnaire (2011) was used. The data obtained from the research were analyzed with SPSS-23 and AMOS-23 software. **Results:** The results showed that there was no relationship between self-differentiation and family resilience, so self-differentiation is not a mediator between the relationship between communication patterns and marital commitment with resilience. The Pearson correlation results showed that between the communication pattern of dialogue orientation and resilience, there is a direct and meaningful relationship at the 0.05 level, and between the communication pattern of conformity orientation, there is an indirect and significant relationship at the 0.05 level, and between marital commitment and family resilience. There was a significant and direct relationship at the 0.01 level. **Conclusion:** The results of structural equation modeling showed that marital commitment and family communication patterns can predict family resilience.

Keywords: Family communication patterns, marital commitment, family resilience, self-differentiation.

1. Ph.D. student, Counseling, Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2. *Corresponding author: Assistant Professor, Department of General Psychology and Exceptional Children, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

Email: mansure_shahriari@yahoo.com

3. Associate Professor, Department of Behavioral Sciences, Research Institute for Humanities Research and Development, Samat Organization, Iran

4. Assistant Professor, Department of General Psychology and Exceptional Children, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran